

Latvia
Jugoslavia

V ospredju vsega zanimanja so dogodki na Hrvatskem. Kakor vse kaže, ni naredila obznana onega vtisa, kakor se je pričakovalo. Krivda zato zadene na vsak način policijo. Je naravnost neverjetno s kakšno lahkomišljenošv in površnostjo je sestavila policija svojo ovadbo sodošču proti petorici aretiranih članov vodstva HRSS. Tako je policija ovadila dr. Matčka in tovariše, da so rovarili proti vojski, ne da bi navedla samo eno konkretno dejstvo njihove krivde. Ni čuda, da je tozadevno ovadbo zavrnilo sodišče in da je zavrnitev potrdil tudi banski stol.

Obtožba policije proti dr. Mačeku in tovarišem je bila, kakor rečeno, tako slabo utemeljena, da ni čuda, če je banski stol v bistvu potrdil opristilo razsodbo zagrebške sodišča in odredil, da se imajo vsi obtoženci izpustiti iz zaporov. (Večina aktivov policije namreč ni sodišču predložila še do danes). Takoj po izpustitvi iz sodniškega zapora pa so bili vsi obtoženci od policije aretirani. Da je bilo tako napadeno, je morala policija priznati že drugi dan, ko je aretacijo izpremenila v internacijo, ki pa je za naše normalne razmere več kot čudna.

Ko je bila obznanjena objavljena, je bila Radićeva stranka v defenzivi in Radić sam je smatral za potrebno, da se skrije pred roko pravice. Ko je bil nato Radić za pete potegnut iz svojega skrivališča, tedaj je stala stvar za HRSS najbolj neugodno. Tedaj pa je policija storila napako za napako in položaj se je takoj obrnil. In danes se mora že policija braniti pred očitki protipostavnega postopanja in radićevci so se zopet ojunčili. Tako se ponavljala stara napaka. Kljub vsem svoji konfuznosti, kljub vsem svojemu naravnost neznanosti, kljub vsem ostali poziciji Radićeva moč, ker so ga dvigale napake drugih. Po aretaciji Radića je bil čas, da dvigne figurirala Radić njegove nasprotnike, ki pa bi ravno vsled tega morali še posebno biti v svojem postopanju korektni. Toda to se ni zgodilo in sadi obznanje, da radićevci dobivajo zopet pogum. Je žalostna resnica, da pri nas ne žive stranke od lastnih vrtil, ampak od navah drugih.

Boj za nadvlado v sovjetski Rusiji

Pred par dnevi se je vršila v Rusiji plenarna seja osrednjega odbora in osrednje kontrolne komisije ruske komunistične stranke. Razpravljalo se je o brezštevilnih resolucijah strankinih sekcij, ki brezobzirno obsojajo postopanje Trockega po Leninovi smrti. Po dolgi razpravi je osrednji odbor sporazumno z osrednjo komisijo sklenil, da se Trocki odstavi kot predsednik revolucionarnega vojnega sveta ter pozove, da se brezopogovorno pokorijo strankini disciplini. Iz teh ukrepov sledi, da se skušajo sedanjí ruski oblastniki pod vodstvom Zinovjeva izbežati organizatorja rdeče armade ter mu onemogočiti sleherni vpliv na politični razvoj v sovjetski Rusiji.

Kaj je pravzaprav zakrivil Trocki? Zameril se je osrednjemu izvršilnemu odboru, ker ni odobral vseh Leninovih revolucionarnih ukazov in je ob vsaki priliki nepopravljivo zastopal lastne boljše teze. Saj je Trocki vsemu svetu znan kot izvrsten govornik, ugleden publicist in neprekosljiv organizator rdeče armade. Te lastnosti Trockega je znal primerno ceniti tudi pokojni Lenin in njegovi zvesti učenci, ki se sedaj zbirajo okoli osrednjega izvršilnega odbora ruske komunistične stranke, se dobro zavedajo sposobnosti Trockega. In morda se ne motimo, če trdimo, da je predsednik osrednjega odbora Zinovjev oni, ki je v prvi vrsti delal na to, da se odstavi Trocki kot predsednik revolucionarnega vojnega sveta. Kajti Zinovjevu je Trocki prenevarjen tekmeč.

Z Leninovo smrtjo je začel Trocki v polnem obsegu uveljavljati svojo osebnost. V knjigi »Nauki oktohrske revolucije«, ki je povzročila ne malo polemik v krogih ruskih komunistov, je šel Trocki tako daleč, da je zapisal marsikateri očitek na račun Lenina, da se tako sam predstavi komunistom v najlepši luči. Odtod energični protesti in brezštevilne resolucije komunističnih sekcij proti organizatorju rdeče armade. Leninovi zagovorniki, med katere moramo prištevati tudi slavnega pisatelja Gorkega, so skušali preprečiti rusko javnost, da nikakor ne pada na Lenina odgovornost za krvavi teror, ki je pretresal širno Rusijo nad pet let. Trocki pa piše, da je Lenin nemoteno nadaljeval svojo krvavo grozovitost, kakor hitro se je otrese sentimentalnega idealista Gorkega. Ko se je sklenilo, tako nadaljeje Trocki, da se odpravi v rdeči armadi smrtna kazen, je bil Lenin odsoten. Kakor hitro pa je Lenin zvedel za ta ukrep, je začel vzklizovati: »Nesmisel! Kako je vendar mogoče uresničiti revolucijo brez ustrelitev, brez smrtnih kazni?« Nadalje piše Trocki: Lenin je bil jako naiven političnik. Misli je, da je mogoče v zaostali agrarni državi uresničiti komunizem v najkrajšem času. In tu citira Trocki takozvane Leninove mirovne teze iz leta 1918, ki med drugim pravijo tudi sledeče: »Treba je par mesecev, da se izvede komunizem v Rusiji.« V knjigi »Nauki oktohrske revolucije« naglašajo organizatorji rdeče armade, da je Lenin na prvih sedaj sovjetske vlade ponovno zagotavljal članice osrednjega odbora komunistične stranke, da se izvede komunistični družabni red v Rusiji v teku šestih mesecev. Tudi za poraz rdeče armade pri Varšavi v letu 1920, in za druge rane, ki so bile zadane mladi sovjetski državi, dela Trocki odgovornega le in le Lenina.

Ni čuda torej, če je ta taktika Trockega ozlovožila vse sedanje komunistične pravke. Ko je Trocki v svojih zadnjih publikacijah začel napadati tudi Leninove učence, so mu napovedali brezobzirni boj. In zopet se poslužuje zviti Trockij preteklosti ter pripoveduje, da sta le on in Lenin v letu 1917 delovala na to, da se polastijo komunisti z oboroženo silo vlade, medtem ko so sedanji predsednik osrednjega odbora Zinovjev, Kamenjev in drugi pripadali opoziciji ter odložili svoje funkcije v stranki, ko se je sestavila prva boljševiška vlada. Radi tega so pričeli Zinovjev, Stalin in Kamenjev ofenzivo proti Trockemu. Zanimivo je pri tem, da je Stalin v svojih polemikah po ruskih časopisih v zadnjem času začel pojasnjevati, da za velike zmage boljševikov tekom meštanske vojne ne gre zasluga Trockemu. Inozemstvo, a še v večji meri sovjetska Rusija po presenečenju, tako piše v

svojih polemikah Stalin, ko se objavijo do sedaj še nepoznana poročila poklicanih vojaških krogov, ki neizpodbitno dokazujejo, da so bile odločilne zmage nad Kolkakom in Denikinom izvojevane brez Trockega. Njegov operacijski načrt za ofenzivo proti Kolkaku je osrednji odbor komunistične stranke odklonil, nakaš sta vojni komisar in vrhovni poveljnik Vazeites zahtevala, da jih stranka razreši službenih dolžnosti. Medtem ko ostavka Trockega ni bila sprejeta (najbrž iz političnih razlogov), je prevzel polkovnik Kamenjev mesto Vazeitesa, to je vrhovno poveljstvo nad rdečo armado. In Trocki je smatral za primerno, da s svojim imenom odobri vojaško akcijo, ki se je križala z njegovim operacijskim načrtom, kateri je bil odklonjen od strankinega osrednjega odbora. Ko so Denikinove čete osvojile večji del južne Rusije ter se bli-

žale Moskvi, je osrednji odbor odstranil Trockega s fronte in Trocki je mirno presel na pomenjanje.

Pred dobim letom je bil Trocki še član političnega urada, v katerem so sedeli tudi Stalin, Zinovjev in Kamenjev. In ravno ti ožji lovarji so izrekli na poslednji plenarni seji osrednjega odbora smrtno obsodbo nad Trockijem. Pred enim letom se je boril Trocki še za politične ideje in imel je mnogo pristašev. Na njegovi strani sta bila komunistična omladina in večji del rdeče armade. Trocki pa ni sedaj postavil nikakega političnega programa in ni iznesel nobenih novih idej v javno diskusijo. Ostal je osamljen. Kajti pri vsem sporu ne gre toliko za idejna načela, kakor za to, kdo bo na prvem mestu v sovjetski vladi. Težko je že sedaj napovedati, kako se bo iztekla ta spor med sovjetskimi veljaki.

DNEVNE VESTI

Matko Milič

Bela žena pojavila se je zopet v našo sredo ter nam ugrabila vzor moža. Mož, ki je zvesto ljubil svoj narod. Ta mož je Matko Milič, dolgoleten član in zaupnik pol. dr. »Edinosti«.

Bil je skoz in skoz naroden. Že v svoji mladosti je pokazal, da čuti težo, pod katero je že takrat živel naš narod. Vzpodbujeval je vse svoje prijatelje k skupnemu delovanju za doseg narodnih ciljev. Ni bilo shoda, ne sestanika, da bi pok. Matko ne bil navzoč. Večkrat ob času volitev je sam skliceval zaupne sestanke ter jim tudi predsedoval. Tako je tudi predsedoval shodom skicancim po našem političnem društvu »Edinosti«.

Ne samo Prosečani — Kontovelci, ampak tudi pol. dr. »Edinosti« je imelo veliko zaupanje v pok. Matka. Priča je dejstvo, da je bil pri volitvah leta 1921 kandidat na naš narodni listi. Pokojnik ni bil premožen, in je moral v potu svojega obraza služiti na malem posestvu vsakdanji kruh sebi in družini, sestoji iz soproge ter 8 otrok — med temi 5 nedorastlih. Enaka njegovi pridnosti in vztrdnosti pa je bila tudi njegova narodna zavednost. Povsod je nastopal kot Slovenec in kot tak je tudi hotel umreti. Njegova zavednost mu je prinesla tudi mnogo trpljenja, ker so ga parkrat dejansko napadli. Toda omajali je niso, ostal je trden kakor hrast, vzor značajnega moža do groba.

Pogreb pokojnega Matka Miliča se bo vršil danes 25. t. m., ob 4. uri pop. Naj mu bo lahka tudi ljubljena domača gruda. I. K.

ŠPIJONI

Pod tem naslovom je prinesel »Mali list« od 23. t. m. na prvi strani naslednji debelo tiskani članek:

»Eden izmed edinstvenih prvoročiteljev je šel s številk Malega lista k nekemu oblastniku ter nas je denunciral. Umazani špijoni! Ker pa nikakor nečemo navesti imena, da bi nas pred lastnimi sodniki tožili, na drugi strani pa smo pripravili dokazila, kar trdimo, nam je všeč, ako to želi druga stranka, da se imenuje komisija iz vseh stanov; tam bomo zadevo do pike dokazali.«

Ker gospod Štek nima korajže navesti imena tega špijona, se javnosti prav spokorno javljam, da sem jaz ta nesrečnež. Bilo pa je takole:

Pri nekem gospodu, ki je za dober Slovan, a ne pripada ne naši ne nasprotni strani, sem se srečal z gospodom poslancom Dr. Engelbertom Besednjakom in Dr. J. Biležnikom. Dr. Besednjak se je pritoževal nasproti onemu gospodu proti »Edinosti«, da ga je grdo napadla. (G. Štek in Mali list bi seveda rekla, da je Besednjak Edinost pri neki oblasti denunciral.) Jaz se nato odvrnil, da je Edinost z očitanim člankom le reagirala na napade »Goriške straze«, ki je gospode pri »Edinosti« proglasila za zrela za torišnice in jim žugala z brezovko, in sem povdaril, da gospod Štek v »Malem listu« napada mene in pristaše »Edinosti« na skandalozen način in zahteval, da ta skandal enkrat preneha.

To je bila moja denunciacija »Malega lista« pri neki oblasti. In veste kako se je stvar končala? Dogovorili smo se, da se od ene in druge strani v kratkem sestanemo in se dogovorimo, da bi prenehali z medsebojnimi napadi, ki našemu ugledu in naši stvari le škodujejo. Do tedaj pa je bilo sklenjeno, da imajo prenehati vsi medsebojni in posebno osebni napadi; med našimi listi. Za »Edinost« sem prevzel odgovornost jaz, za G. Šteka in njegov list pa gospod poslanec dr. Besednjak.

To se je zgodilo v ponedeljek 12. januarja 1925.

»Edinost« se je do danes strogo držala dogovora. Kako je druga stran dano obljubo izpolnila, kaže jasno »Mali list«. Besedo ima g. dr. Besednjak.

Na druge napade, ki so vsi tako opravičeni kako: »gini«, na dobita G. Štek in »Mali list« je primeren odgovor.

V Trstu, dne 24. januarja 1925.

Dr. Ivan Marija Čok.

Iz življenja našega ljudstva

Že preteklo nedeljo smo objavili v našem listu kratko poročilo o znanih dogodkih v Črniču. Med tednom pa smo prejeli nekoliko novih dopisov, ki vsebujejo naravnost pretresljive podrobnosti o brezobzirnem in naravnost neumisljenem postopanju tamkajšnjih kr. karabinerjev. Dopisov pa nismo hoteli takoj priobčiti, ker so bile podrobnosti, kakor rečeno, tako pretresljive, da jim nismo hoteli verjeti. Zato smo se hoteli sami prepričati ter smo vsled tega poslali na lice mesta svojega poročevalca z nalogom, da zbere informacije pri prizadetih samih. Nas poročevalec je govoril z ozeljanskim županom G. Spacapanom, s karabinerji ter z Josipom Končičem in njegovim bratom Francem Končičem iz Ozeljana.

Izjave posameznih oseb, s katerimi smo govorili, so preobširne, da bi jih mogli dostojno priobčiti, in zato se bomo omejili le na najvažnejše podatke. Josip Končič in njegov brat Alojzij iz Ozeljana št. 4. sta šla v nedeljo 11. t. m. kupovat vino v Dobravljah. Na povratku sta se vrnila v Črničah v gostilni Kerševani. Ko sta odhajala, je nastalo med njima in gostilničarko majhno prerekanje radi pol litra

vina, katerega po trditvah gostilničarke nista bila plačala. V tem prerekanju je prišel neki orožnik — izjavlja Josip Končič — in me je, ne vem zakaj, pograbil, ko sem hotel jaz sesti na voz in me peljal na orožniško postajo v Črničah, stoječo blizu dotične gostilne. Tam so me izpustili in neki orožnik me je spremljal do »ostline«, kjer sem imel voz (t. j. pri Kosovelu). Jaz sem šel v gostilno, orožnik je zahteval, da vstopim v voz, da grem domov. V gostilni, so se fantje začeli nekaj jeziti na orožnike, zakaj zapirajo ljudi brez vzroka in v prerivanju so mene izpahnili ven, nakaš sem začel bežati, orožnik pa za mano. Vjel me je v gozdčiko pred Črničami. Medtem, ko sem hotel orožniku zopet zbežati domov, sta priskočila dva neznanca, fanta, ki sta se začela z orožnikom ruvati. Pri tem sem jaz zopet ušel, bežati pa nisem mogel, ker sem bil pijan. Domov prišedi, sem dobil v torek (13. t. m.) vabilo, da moram priti na orožniško postajo v Šempas še isti dan. Ker me v torek ni bilo doma, sem šel v sredo zjutraj (14. t. m.). Tam so me orožniki takoj uklenili in stisnili, da so mi postale roke takoj črne. Od tam so me odpeljali v Črniče, kjer so me imeli zaprtega v »vohorih« do polodne istega dne. Popoldne so me odpeljali v sobo v prvo nadstropje, kjer so stali trije orožniki: eden (menda brigadir) bolj majhen, črn, iz Črnič, drugi orožnik tudi manjše postave črn in tretji višji, ki je znal precej dobro slovenski in katerega sta v nedeljo fanta v Črničah tepla. Marvi izmed njih, mislim da brigadir, je zagal bil najprej dve bajoneti pred mano, nekdo delal z njima, kot da jih brusil in da me je zaklal, ter pri tem nekaj govoril, takko — a sem se ves tresel od strahu; nato je zagnal ta dva bajoneta na mizo in ukazal prinesiti verilo okoli štiri metre dolgo, s katero so me zvezali. Ko mi je (po pretepu kake četrt ure) bruhal kri iz nosa, so me peljali zvezanega v kuhinjo, kjer so me umili. Kakor že zgoraj v sobi, so me začeli zopet tukaj izpraševati, kdo sta bila onadva, ki sta napadla orožnika. Ker jim jaz nisem mogel ničesar odgovoriti, ker nisem ničesar vedel, so me vlačili še vedno sem ter tja za verigo, me tepli po obrazu in suvali s pestmi v trebuh več kot dvajsetkrat in drugod po telesu, največkrat manjši šarž. Nato so mi vrgli verigo pred noge, me pritisnili, da sem moral poklekiniti nanjo, ter me začeli zopet izpraševati. Ker jim nisem znal ničesar odgovoriti, so me suvali v trebuh in me tepli po obrazu. To pretepanje je trajalo okoli pol ure, tako da sem bil skoraj brez zavesti in mi je bilo strašno slabo.

Drugi dan so me peljali na postajo v Batuje. Ker sem padel po poti na tla vsled slabosti, so nasli voz do postaje. Danes (20. t. m.) ob 4. popoldne sem bil izpuščen iz zapora. Vžiti nisem mogel ničesar cele tri dni, še sedaj čutim bolečine, zlasti v trebuhu in po celem telesu.

Ker se Josip Končič ni javil takoj v torek na orožniško postajo, ga je prišel brigadir iz Črnič iskat še isti dan. Ker ga pa ni bilo doma, je naročil ženi njegovega brata, da naj se javi čim prej orožnikom v Šempasu. To je Josip Končič storil takoj drugi dan — v sredo — kakor je razvidno iz njegove izjave. Z doma je odšel na vse zgodaj. Kmalu po njegovem odhodu pa sta ga prišla iskat dva orožnika iz Črnič. Vprašala sta tudi njegovega brata Franca Končiča, kje da je. Ta jima je odgovoril, da je šel na orožniško postajo v Šempas. Orožnika pa nista bila zadovoljna s tem odgovorom ter sta ga začela zgrda siliti, naj jima pove, kje je brat. Pri tem sta mu grozila z bajonetom, a eden mu je prisilil klofuto. To so videli tudi sosedje, ker se je prizor vrtil pred hišo. Nato sta orožnika preiskala hišo, so pa preiskavi sta zvezala Franca Končiča ter ga začela izpraševati, katere sorodnike ima. Povedal jima je, da ima tudi sestro, ki stanuje nad vasjo. Napotila sta se z njim tje. Medpotoma — je izjavil Franc Končič — sta me privezala k nekemu drevesu v neki dolini, sama pa sta šla k moji sestri, ki je poročena s Francem Ušajem. Kakor sem pozneje zvedel, so šli tudi k njej iskat brata. Hotela sta tudi preiskati hišo, toda Fran Ušaj jima tega ni dovolil. V četrtek zjutraj sta zopet prišla k meni. To pot sta povpraševala po mlajšem bratu Alojziju Končiču. Ko ga nista našla, sta povsem mirno odšla. Tudi v petek sta iskala dva orožnika brata Alojzija. Ker sem jima odgovoril, da ne vem, kje je, sta me pozvala, naj grem z njima, češ da pridemo vsi trije prej iz zapora. Šel sem z njima do konca vasi, kjer sta me hotela vklemiti v verigo. Čim sem zagledal verigo, sem zbežal, a orožnika sta trikrat ustrelila za mano iz revolverja, ne da bi me bila zadel. Nato

sem se skrival več dni po polju in sem se vrnil domov še le v torek 20. t. m.

Kakor smo že omenili, je govoril naš poročevalec tudi z ozeljanskim županom G. Spacapanom. Glede okoliščin, ki so povzročile intervencijo orožnikov pred gostilno Kerševan, pravi, da niso dobro znane. Nikakor pa Končič ni bil aretiran radi petja G. Spacapan je rekel dalje, da sta Končiču zmanjkala z voza plahta in bič. Brata Končič sta prišla ločeno v Črniče; prvi je prišel Josip Končič z vozom, njegov brat Alojzij in njegov prijatelj Končič-Bostjanov sta prišla pozneje. Ko je Končič po incidentu z orožnikom prišel v gostilno h Kosovelu s krvavim nosom, ni našel več ne brata ne njegovega prijatelja.

Nas poročevalec je šel tudi na orožniško postajo, da bi dobil informacije od karabinerjev. Ker pa ni bilo brigadirja doma, niso hoteli ostali ničesar povedati. Rekli so le, da ni res, da je bil Končič tepen, temveč da se je opotekel, ko so ga peljali na postajo, ter se udaril ob vrata. Glede vzroka aretacije trdita orožnika, da Končič ni bil aretiran radi petja, temveč zaradi prerekanja pred gostilno.

Vso zadevo ima sedaj v rokah ajdovsko sodišče, ki ima ugotoviti resnično stanje stvari. V Ozeljanu in Črničah vlada seveda povsod popoln mir. Končič, ki so se par dni skrivali izven vasi, so se zopet vrnili domov. Josip Končič je bil izpuščen iz ajdovskega zapora. Preden je bil izpuščen, ga je preiskal zdravnik, ki je ugotovil na njem poškodbe na trebuhu in hrbtu ozdravljive v petih dneh. Vse to se je godilo radi nedolžnega prerekanja o tem, ali je bilo pol litra vina plačano ali ne! Nočemo izreketi nikake sodbe o tem, ali je bila intervencija karabinerjev umestna ali ne. Pač pa vprašamo pristojna oblastva tudi danes, ali je potrebno in koristno, da se radi takih malenkosti vznemirjajo cele vasi? In naj bi bila krivda Končičev kakršna koli, po kateri postavijo je dovoljeno kr. karabinerjem, da smejo aretirane pretepati in celo mučiti? Tudi to vprašanje mora razčistiti sodišče v interesu istega javnega mira in reda, ki ga podrejeni organi s svojo neumestno vneto tako nerodno in nesmiselno vzdržujejo.

Za neodvisnost pravosodstva

V razpravi o proračunu ministrstva za pravosodje in rimski zborniki je izpregovoril posl. Tommasi velepomembne besede, ki naj bi jih resno upoštevala justična uprava. Izvajanja njegova so bila narekovana od tistega nemiljivo veljavnega reka, da je justica podloga države. Poslanec Tommasi je tudi povedal, kako justico zahteva. Pravosodstvo naj bo odtegnjeno vsakemu vplivu od strani politične oblasti, pa tudi vplivu od strani načelnika pravosodne uprave. Poslanec Tommasi je rekel: »Civilizacija narodov in moč držav se presojata po neodvisnosti organov, ki so poklicani da izvajajo zakone. Pravosodstvo naj upravlja neodvisni sodniki, podrejeni samo zakonom. Odtegnjeni naj bodo vplivi izvrševalne oblasti.«

Poslanec Tommasi zahteva torej presodno pravosodstva v smeri absolutne neodvisnosti sodnika in polne avtonomije sodnih blasti, v katero se ne smejo vtiikati nobeni vplivi od strani izven te avtonomije. Če pa je — kakor je naglašal rečni poslanec — vsako vplivanje na sodne oblasti pogubno za naloge pravosodstva, se mora še posebno odklanjati vsak poizkus vplivanja iz političnega vrtinca, od strani kake stranke, tako rekoč z ulice. Kako opravičeno je bilo na glasanje poslanca Tommasija, da so s takimi obžalovanja vredni poizkusi res izvaljati doslej, za to nam je kričel primer tisto glasovito pismo bivšega generala milice Balbo, ki mu je tudi zlomilo vrat. Kar nalagal je sodnikom, da ne smejo obsojati izvršiteljev zločinov in jih pridržati v zaporu, oziroma, v toliko in toliko dneh da jih morajo izpustiti! Dotičniki so izvaljali zločine, kaznjive po zakonu. Ona zahteva pa je hotela, naj sodniki ne postopajo po zakonu, marveč po potrebi politične stranke. Morda je mislil poslanec Tommasi tudi na omenjeno pismo, ko je zahteval, naj bodo sodniki podrejeni zakonom in naj bodo popolnoma neodvisni od vsake izvemsodne sile. S tem je opozoril na eno najbolj nujnih in najbolj prečih potreb. Brez take neodvisnosti sodnikov ne more biti zanesljivega pravosodstva, ne more biti pravne varnosti, tega največjega jamstva za zaščito materialnih in moralnih koristi državljanov. Ne more biti — pravice, tega neogibnega temelja države.

Tu bi se pridodali svoje mnenje, da najbrže ne bi bilo prišlo do tiste usodne pogreške, ki v naših slovanskih krajih spravlja v nevarnost zanesljivost pravosodstva — do izključenja jezika ljudstva od vsakega sodnega postopka —, če ne bi bili pritiskali na to politični oziri.

Namen naših tečajev za ročno delo

»Ni praznik, predraga mi, naše življenje. Življenje naj bode ti delaven dan!«

Simon Gregorčič.

Povojna duševnost je izbrala svoje žrtve in privržence zlasti med našo mladino, katere se, kakor v divji dirki za praznim razveseljevanjem, vda škodljivim razvadam, ki ji pri našajo duševno in največkrat tudi telesno propast. Tudi naša ženska mladina je pozabila na nekatere čednosti in lepe lastnosti, katere so je nekajdi dišile in bi ji sedaj prav lepo prišle. Vidimo, kako gine v našem žensstvu škodljivost in čut dolžnosti, bodisi stanovskih ali ženskih v splošnem. S pomankanjem teh čustev gine tudi žensko dostojanstvo, katero mu pomaga do ugleda ter sili močni spol, da ga spoštuje in temu spoštovanju primerno z njim ravna.

Pred očmi so nam stopile naše predčice (babice in prababice), katere smo videlo vedno delavne in marljive kot mravlje, kako so se zlasti v dolgih zimskih večerih zbirale ter prepevaje naše lepe narodne pesmi ali veselo kramljaje urno vrtele kolovrat, da si spredajo n. l. za platno, s katerim so si opremile svoje »balo«. In šel je tedaj pogovor: da.

»Tisto dekle kaj velja, K' obleko vso domačo ima.«

Po tem merilu so si mladeniči izbirali druge žice za življenje in tudi iz teh časov izvira pregovor, da »žena podpira tri vogla hiše«, kajti neovrgljiva resnica je, da pridna žena, gospodinja in mati zamore s svojo pridnostjo, varnostjo in marljivostjo brezprimerno pripomoči k hišnemu blagostanju in v mnogih slučajih rešiti hišo propada.

Kolovrat je že davno izginil iz naših krajev. Me starejše smo ga še videlo po naših okoliščinskih družinah, kjer so naše babice in prababice urno vrtele njegovo kolo. Njegovo delo vrše sedaj drugi urni stroji, katere je izumil in izpopolnil vedno bolj se razvijajoči človeški razum, ki stremi k vedno novemu izpopolnjevanju. Le tam doli na Balkanu in tam daleč na vzhodu ga še vrte naše sestere s prirojenim jim pridnostjo, da jim tkalet zgolovi vse potrebno za odelo. V zadnjem času se čujejo tudi nedaleč od nas razni glasovi, kateri propagirajo idejo zopetne vpljave kolovrata in domače preje. A če je kolovrat izginil iz naših krajev, nam je ostalo še nekaj »ženskih ročnih del«, v katerih se naše žensstvo lahko izuri, da kolikor mogoče omeji izdatke, si boljše ekonomsko stanje ter si obenem kratki čas. Da odvrnemo naše žensstvo od pogubne propasti, v katero drvi v svojem hrepenenju po uživanju, da je zaposlimo s koristnim delom, katero je zlasti za vsako mlado žensko kot bodočo gospodinjjo ali mater velika važnost in korist, — smo otvorile naše tečaje za ročna dela, kjer naj se naše deklice, žene in matere zbirajo, da se v kolu svojih vrstnic vežbajo in uče vseh potrebnih »ženskih ročnih del« pod vodstvom spretnih učiteljic. V naših tečajih najde mesto vsaka pridna žena in mladenka. Tu se lahko nauči toli potrebnega in, žal, tako omalovaževanega krpjanja, katero je zlasti sedaj, v teh časih draginje, velike koristi. Minuli so časi, ko se je z malimi novci nabavilo nad-mestilo za izrabljeno ali več ali manj pokvarjeno (raztrgano) obleko ali perilo. Zato je treba nedostake kolikor mogoče popraviti, raztrgano zašiti ali zakrpati. Sicer pa si je tudi v dobrih starih časih pridna in štedljiva gospodinja in nepotrato dekle, kolikor mogoče popravljalo pokvarjeno obleko ali perilo. Le potratne in nečimerne gospodinjje in dekleta so brezbrizno in porogljivo metale v stran pokvarjene dele svoje telesne opreme, ne da bi se potrudile, da jih, kolikor bi bilo mogoče, popravijo. To jim ni bilo gotovo v korist in čast. Sedaj pa, v časih, ko je vse brezprimerno dražje kot nekdanj, je potreba štednje toliko večja in naši tečajji za ročna dela — kjer se poleg raznovrstnih lepih del, uči tudi pravilnega krpjanja in vživanja krp, — so baš na pravem mestu. Le sramovati se nikakor ni treba krpjanja! Naša ženska mladost bo kasneje v življenju šele spoznala n'ega korist in se bo gotovo kesala, da ni izrabila ugodne prilike. Velike važnosti je torej za naše žensstvo, da se poslužuje naših tečajev, kolikor mu prepuščajo čas in razmere. Prilika se mu nudi, da se poleg pravilnega krpjanja in šivanja nauči še drugih ženskih ročnih del: raznovrstnega vezanja od najbolj priprostega in lahkega do najtežjega in najfinjšega, da se nauči kvacikanja v vseh raznih obzarih in pentljah, toli priljubljenih v idrijskih cipk, kar mu vse služi za k'ne bodisi perila, obleke in narizne te posteljne opreme, ali pa, da svoje izdelke proda ter si s tem nekaj zasluži in nekoliko izboljša svoje dohodke. Neglede na gmočno korist pa vpliva to tudi na duševno razpoloženje. Koliko njih je delo rešilo mučnih in obupnih misli, ker so našle spas — v delu. Delo plemeniti človeka, pomaga mu pozabiti moreče misli; v delu najde razvedrilo in delo mu pomaga, da se dviga iz moralnega propadanja, kajti redkokdaj se pripeti, da je deaven in marljiv človek duševno uprosta.

Zatorej, matere, žene in ti mila naša ženska mladina, kateri smo v prvi vrsti namenile ta naš pokret — ne odvrni roke, ki se ti ponuja, da te uči in navaja h koristnemu, da te bodri k pridnosti, da te privede na pot resnega dela, resnega življenja! Poslušaj vzpodbujalni glas našega pesnika - buditelja, kateri ti kliče:

A delo tedaj, ker resnobni so dnevi.

A delo in trudi ti nebo blagoslovi.

D.

Dijaki-omladinaši! Sinoči je za vedno zatisnila oči po daljši mukopolni bolezi naša zvesta tovarišica Stana Berginecova. Z njo izgubljamo eno naših najglednejših in najožje izvaljenih tovarišic, ki je od prve ure stala v vrstah našega dijaškokomladinskega pokreta za katerega je zastavila vse svoje mlade moči, da je to g'banje vedno bolj in bolj procvetovalo. Niso poznali širši krogi njenega telesa, a zato »emboli« poživljajočega delovanja, nana pa je nam dijakom in omladinam. Še v zadnjih dneh je s skrbjo povpraševala o našem razvoju in napredku.

Draga tovarišica!

Ni nam treba dano, da bi ti stali ob strani tudi v Tvoji zadnji uri. Vest o Tvoji izgubi je pa vsakega izmed nas globoko zadel in pustila v naših srcih nenadomestljivo praznoto. Dijaki-omladinaši izrekamo globoko žalostjo družini naše najiskrenejše sočutje in sožalje.

Vsi tovariši so naprošeni, da se po gr'ba pok. tovarišice polnoštevno udeležijo.

Tovariši.

Društvene vesti

»Pogumni Kropaček«

Nocoj ob 8. uri zvečer uprizaro »Citalnica« pri Sv. Jakobu krasno pravl'no igró »Pogumnega kropačka«. Igró režira g. Terčič. Pri igri sodeluje vse obširni ansambel »Citalnice«. V ulogi kralja sodeluje naš znani komik. Da se prepreči naval na blaginjo, naj si vsakdo preskrbi listke, če le mogoče že v predprodaji od 10—13 v dvorani DKD.

Redni občni zbor M. D. P. — Trst. Ob 10. uri se vrši danes v dvorani DKD že napovedani občni zbor. Prijatelji društva dobrodošli.

Obzor

Dramatični odsek M. D. P. — Trst. V torek vaja prvega pododseka za »Pretkerove poslednje sanje«. Prične se vaja točno ob 20. uri. — Rež.

T. V. K. Sirena vabi vse prijatelje, posebno pa bratska društva na zabavni večer dne 1. februarja ob 16. uri v dvorano »Excelsior« v Barkovje.

Ker klub rabi ogromnega denarja za nabavo ladij in prostorov, se bodo tudi preplačila hvala, ležno sprejemala. — Odbor.

— Zavarovalnica goveje živine — na Opčinah
danes dne 25. januarja izredni občni zbor
v društvenih prostorih. Začetek ob 2. uri pop.
— K obliki udeležbi vabi — Odbor.
— Neseba na zemlji na Opčinah. To vele-
zabavno komedijo v treh dejanjih, ponovi danes
zvečer točno ob 7. uri v Kettejevi dvorani
M. D. P. Opčine. Z gotovostjo upamo, da pri-
dejo vsi ljubitelji zabave in smeja danes v Ket-
tejevo dvorano, da pozabijo za par uric pri ne-
beškem veselju, zemeljske skrbi in težave. Na
evidenčaj! — Odbor.
— Kolašit Danes ob 14 odbovora seja in ob
14.30 pevska vaja. Prosi se za točnost. — Taj-
nik.
— Sentjakobaka podružnica Solsekega dru-
štva v Trstu priredi na pustni torek 24. febru-
arja t. l. družabno zabavo v dvorani Delavske-
ga konsumnega društva pri Sv. Jakobu. Prosi
se, naj ostala društva to upoštevajo.
— Solsko društvo, podružnica pri Sv. Ivanu
vabi na redni občni zbor, ki se vrši danes ob
16. uri v otroškem vrtcu. Komur za našo deco
mar, naj pride na občni zbor, da bo lahko so-
dil o delovanju odstopajočega odbora.
— Klub navtičnih dijakov. Danes popoldan-
ski izlet z motornim čolnom v Gradež. Shajali-
šče ob 14 uri tam, kjer zadnjice.
— D. K. N. Tommaso — Trst. — V znak
sočutja odpade za danes napovedani izlet. —
Odbor.

SPORT

Današnja nogometna tekma, ki se bo vršila
ob 2.30 uri popoldne na sportnem prostoru
«Vala» med četo «Zarje» iz Rojana in «Vala»
iz Barkovle, vzbujajo med sportniki veliko za-
znanje. Kdor je videl Valaše «pri delu», mora
priznati, da obstoji njihova četa iz hitrih igral-
cev, ki se kmalu prilagodijo igri nasprotnika.
Imeli smo priliko videti jih v igri s težkimi
Herpelci, izvežbanimi Openci in nedolgo temu
iz izborna magdalensko četo. Ta poslednja, ki
obstoji iz najboljših igralcev, kar jih štejejo
naša društva, je morala potiti «krvavi pot»,
da je upognila mlado a izvežbano četo Valšev.
Posebno se je izkazala ob tej priliki obramba
Vala, katero tvorijo vratar Stojan Starec, Bevc
in neizbrisljivi Pavletič Jano. Zariši bodo
tudi v teh treh igralcih tih erih. Kakor smo
doznali, bo rojanska četa pomnožena z nekate-
rimi igralci, ki slovijo po svoji rutini in hitro-
sti. Boljše takol Vsa kaže tedaj, da sta si četi
«Vala» in «Zarje» približno enaki. Danes po-
popoldne bo Trstenik gotovo mrgolel gledalcev.
— S. S. Zarja — Rojen. Danes ob 2.30 se vrši
na Trsteniku prijateljska nogometna tekma
med I. četo Zarje Rojan in I. četo S. K. Val
Barkovle.
Ob 3 pop. se vrši na Katinari prijateljska
nogometna tekma med I. četo M. D. Adria
Katinara in II. četo Zarje Rojan.
Zbirališče nogometašev obeh čet in rezerv,
točno ob 13 pri rojenskih obokih. T. V.
— Odbor Sportnega društva Adria izjavlja
tem potom, da nima nič skupnega s F. B. C.
Adria, ki tekmuje za italijansko prvenstvo pro-
stih. Campionato dei liberi. Točko na znanje
vsem sportnikom.

Obenem javljamo cenj. občinstvu, da priredi
društvo v delno kritje stroškov za povečanje
sportnega igrišča, zadnji dan pusta, veliko
pustno zabavo, pri kateri bosta sodelovala
nogometaški in hazenaški odsek. Več o tem
prihodnjic.

Sportniki na dan!

Tekme za srebrno kupo «Adria» dar gospoda
Alojza Pošta, Trst, zlatarja in urarja Piazza
Garibaldi št. 2-L.
S. D. «Adria», priredi turnejo nogometnih
tekem za veliko srebrno kupo G. Alojzija Po-
šta. Tekem se lahko udeležijo vsa slovenska
sportna društva, ki imajo svoj sedež v Trstu ali
v njega bližnji okolici in ki gojijo to panogo
sporta. Vsako društvo tekmuje lahko s dvema
četama, in sicer s I. in II. četo. Vpisovanje se
vrši od dneva, ko bo javljen ta pravilnik, do
7. februaria t. l. Vpisnina znaša Lit 20 za vsako
četo.

Pravilnik.

I. Društvo vpiše k teknam lahko le one
igralce, ki niso istočasno člani drugega (tudi
drugorodnega) društva, ki goji nogomet.
II. Četa mora biti sestavljena iz 11 moških
in 4 rezerv največ in mora dovršiti vse tekme
brez izpremembe moštva.
III. Društvom, ki se udeležijo te turneje, se
odposljejo legitimacije v svrbo kontrole. Legi-
timacija bo vsebovala: Ime, sedež in četo (I. ali
II.), društvo, ki se vpiše, nadalje ime in pod-
pis igralca. Vsaka četa bo odigrala z vsako
nasprotno četo po dve tekmi (tour-retour). V
slučaju, da se prijavi mnogo čet, imajo priredi-
telji pravico deliti turnej v dva dela (A in B).
Klasificiralo se bo po točkah na sledeči na-
čin:

Četa zmagovalka v tekmi dobi 2 točki.
Četa premagana v tekmi dobi 0 točki.
V slučaju, da ne izpade tekma v prid no-
bene, dobi vsaka četa po 1 točko. Za zmago-
valko bo proglašena ona četa, ki bo imela naj-
več točk ob zaključku turneja, in dobi kot taka
kupo in k temu še 11 svetin za igralce.
Vsaka četa postavi na igrišče lahko 11 moš-
kov (navč), najmanj pa 7 moških. V slučaju da pride
četa z več nego polurno zamudo na igrišče, iz-
gubi tekmo, katere se pripisuje v prid nasprotni
četi, ki je prišla pravočasno na igrišče. Dru-
štvo, ki se grešijo proti I. točki tega pravil-
nika, t. j. ako vpiše k teknam igralce, ki so
istočasno člani drugega nogometnega društva,
se se enkrat opozarja, da bodo za kazni ti
igralci izključeni in da se ne bodo smeli nado-
mestiti. Priporočje: Društva, ki se udeležijo tur-
neje, so naprosena, da na legitimaciji navede-
jo tudi društvene barve in igrišče, katero bi
bilo na razpolago ves čas turneja. T. K. S. D.
«Adria». Nadalje so naprosena, da prijavijo
imenovani T. K., tudi sodnike, ki bi bili pri-
pravljeni sodelovati pri tekamah.

Eventuelne pisarne prizive tekmujočih čet
rešuje T. K. S. D. «Adria», po referatih sod-
nikov. Za vsaki priziv je vplačati 5.— Lit, ka-
ter v nobenem slučaju ne bodo povrnjeni.
Prireditelji si pridržijo pravico izpolnitve te-
ga pravilnika, da s tem pripomoro, da se bo-
do tekme vršile v najboljšem redu.
S. D. «Adria» — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Ali je bilo res tako. Z zloznamenno desno
ključnico je bil sinoči okoli 24. ure pre-
peljan v mestno bolnišnico 46-letni težak
Peter Pravan, brez stalnega bivališča.
Mož je povedal, da je prosjaci v neki hiši
v starem mestu, kjer ga je nekdo, nanesmo
da, bi mu dal kaj vbojajne, pahnol po
stopnicah, tako da je padel ter se pobil po
rami.
Mož trdi, da se ne spominja, v kateri

hiši se je to zgodilo, sploh pa je zgodba
precej neverjetna in mož si je menda sam
izmislil, vsaj v kolikor se tiče prosjachenja.
Dogodek je bil prijavljen kvesturi.
— Nevaren padec po stopnicah. Nesrečen
dan je imela včeraj vdova Ana Tivoli, stara
76 let, stanujoča v ulici Monache št. 6. Popol-
dne je obiskala svojo hčer Margareto Gaspari,
ki stanuje pri Sv. Alojziju št. 595, in ko se je
zvečer zopet napotila domov je padla po stop-
nicah ter se ni mogla več pobrati. Na lice me-
sta poklicani zdravnik rešne postaje je do-
gnal, da ima starika zlomljeno levo nogo v steg-
nu. Tivoli je bila v bolnišnico, kjer ro-
jo sprejeli v kirurški oddelku. Ležati bo mu-
rala kakih 7 tednov.

— Pokopna pod tovorom prevrnjenega voza.
Žrtve hude razgode je bil včeraj popoldne 26-
letni pisarniški sluga Donato Tomovich, stu-
nujoč v ulici Pescheria št. 6. Okoli 17. ure se
je peljal na nekem tovornem vozu, naloženim z
zaboji masti in masla; konja je vodil neki de-
ček, nameščen pri tvidki Chezzi v ulici Jacopo
Cavallio; blago je bilo namenjeno za neko dru-
go trgovko. V ulici Flavio Gioia se je pri visoki
naloženem vozu strlo kolo. Voz se je prevrnil
in T-movich, ki ni utegnil skočiti v stran, je
obšel pod kupom zabojev. Mimoidoči ljudje
so prihiteli mladeniču na pomoč ter ga iz-
vlekli izpod zabojev. Ker je tožil hude boleci-
ne na levi nogi, je bil poklican na lice mesta
«zdravnik rešne postaje, ki je ugotovil, da ima
Tomovich poleg zunanjih poškodb na nogi tudi
zlomljeno piščal. Zato ga je del po prvi pomoči
prepeljali v mestno bolnišnico.

— V božastnem napadu padel na ognjišču
ter se hudo opek. Včeraj popoldne se je
prišel zdraviti v mestno bolnišnico 55-letni
kamnosek Ivan Tence, stanujoč v Sv. Križu
št. 324. Mož, ki je imel hude in že zastarele
opekline po desni roki, je povedal, da je pred
kakimi 7 dnevi kosil na domačem ognjišču,
ko se ga je nenadoma lotila božast, na kateri
bolha že od rojstva. V božastnem napadu je
padel na tla, da ga je prišel v roko v ogenj
pri tem zadobil navedene poškodbe.
Nesrečni mož se bo moral zdraviti 6 tednov.

Iz urada Pol. dr. «Edinosti» v Trstu

Tržaški odbor.
A. K., Trebče; A. Z., Boljunc; T. vd. K.,
Trst — Greta: Vsem je priznana vojna pokoj-
nina.
A. Šk. vd. K., Kjadin: Pridite v naš urad.
Istrski odbor.
F. R., Bočar; K. vd. S., Brezovica: Vaše za-
deve se proučuje. Smo požurili rešitev.
Tajništvo.

Iz tržaške pokrajine

— Iz Štorja. Danes je nameravalo tukajšnje
kmetijsko-izobraževalno društvo «Štorje» upri-
zoriti znano ljudsko žoligro v treh dejanjih
«Razvalina življenja»; sodelovalo bi drage vo-
lje tudi tamburško društvo «Zarja» iz Bazovice.
Ceprav je društvo ukrenilo pravočasno vse
potrebno za doseg tozadnega dovoljenja,
mora vendar javiti vsem, ki so imeli namen se
udeležiti po tolikem času domače prireditve,
da je uprizaritev prenešana na 1. februara, na
dan, ko bo imelo društvo — kakor upa — na
razpolago naproseno dovoljenje. Za sedaj ru-
ne preostaja na žalost drugega, nego da vabi
na obino udeležbo za 1. februar. — Odbor.

Vesti z Goriškega

ZVEZA PROSVETNIH DRUŠTEV.
— Dramatično društvo v Gorici naznanja, da
vpripori v drugič dne 2. februara t. l. ob 4 po-
poldne v gled. dvorani «Org. d-ma» znamenito
Iv. Cankarjevo farso v treh dejanjih «Pohuj-
šanje v dolini Sentiljorjanski», ki je dosegla pri
prvi vpriporitvi vsestranski uspeh. Predpro-
daja vsopnec v Narodni knjižarni, v Gorici, Via
Carducci 7, od četrtka dalje.

— Pevski zbor pevskega in glasbenega dru-
štva v Gorici priredi v soboto, dne 31. januarja
t. l. svojim članom in vabljanim v Trgovskem
domu plesni venček. Vabila se razpošiljajo ta
teden; kdor bi ga pomotoma ne dobil, naj javi
zborovemu odboru. Vstop bo dovoljen samo
proti izkazu z vabilom.

— Napad na goriškega poročevalca «Pic-
cola». V torek zvečer je napadel na hotelu «Bo-
logna» politični tajnik druge cone goriških fa-
šistovskih organizacij (goriška okolica) inžen-
italo Heiland goriškega dopisnika «Piccola»
g. Egona Cunte s tem, da ga je najprej razžalil,
potem vrget na tla in udaril. Povod temu na-
padu je baje dala okolnost, da je g. Cunte v
svojem poročilu o nedeljskem občnem zboru
goriškega fašja namenoma izpustil ime inž.
Heilanda, kar pa poslednji odločno zanika. Po
Heilandovem zahtilu je gorenja okolnost dala
le povod k medsebojnemu besednemu sporu,
tekmo katerega ga je g. Cunte razžalil z raz-
nimi podtikani. Ker pa g. Heiland, kakor on
sam pravi, v takih slučajih ne pozna nikakih
obzirov in si brani sam svojo osebnost, čast, se
je vrget na g. Cunteja in si je sam preskrbel
zadoščenje.

S tem vsakek obžalovanjem vrednim dogod-
kom se bo ukvarjala še gorška sodnija, ker je
g. Cunte vložil proti inž. Heilandu kazensko
ovadbo.

Pohištvo

Direktni uvozi
Vedno novi dohodi
Via Geppa 15-17

Poročne sobe, 60 različnih tipov
Spalne sobe za eno osebo
Jedilne sobe, s stolicami, 25 različnih modelov
Pisarne, velika izbira
Sobane
Kuhinje, popolne in posamezni kosi
Pisalne mize, priprave in ameriške in
drugo pohištvo za urade
Mizice in stolice
Posamezni kosi pohištva
po originalnih, tovarniških cenah.
Najboljši vir nakupa za preporočajce,
hotele, pensione L. T. d.
Pošiljajve na deželo, zjamčene.
Samo: M. STEINER, Via Geppa 15-17.
Velike zaloge v prosti luki, brez carine.

— Kongres furlanske fašistovske stranke.
Danes ob 2 pop. se bo vršil v veliki avli teh-
ničnega instituta v Vidmu pokrajinski kongres
furlanske fašistovske stranke. Kongresa se
smejo udeležiti samo politični tajniki posamez-
nih fašjev. Na vsopred kongresa so politično-
moralno poročilo zveznega tajnika cav. De
Carli-ja, upravnoro poročilo in Lucchinijevo po-
ročilo o izseljenstvu. Brez dvoma se bo na
kongresu govorilo tudi o onem problemem
vprašanju, ki se imenuje vprašanje drugorod-
cev ali pa tudi obmejna politika.
— Uradni dnevi pokrajinskega upravnega
odbor. Pokrajinski upravni odbor v Vidmu bo
sprejemal vsled prefektovega odloka z dne 7.
t. m. nevašnje stranke vsak tretji petek v
mesecu ob 15. uri.
K temu odloku bi imeli za pripomniti, da so
uradni dnevi prederki in tudi popoldanska ura
je jako nesrečno izbrana.
— Gospodarska zadruga za gorško okolico
sklicuje za danes dne 25. t. m. ob 9. uri dop-
kupno sejo načelstva, nadzornišva in krajev-
nih odborov. Seja se vrši v restavraciji «pri
Kranjcu».

Poslano*)

Preklic in svarilo.

Podpisana izjavljam, da nisem plačnica
za dolgove, ki bi jih naredil moj mož
Alojzj Vovčina, kovač v Idriji ter svarim
vsakega naj mu ne da ničesar na upanje.
Vse — vem — in nepremično imetje kakor
tudi kovasko in drugo orodje je moja last-
nina in moj mož ni upravičen razpolagati
čez to.

V IDRIJI, 16. januarja 1925.

Marija Vovčina
Idrija št. 524.

Ker se v dolinski občini širi glas, da
sva podpisana Karel Kraljič iz Boljunca
št. 160 in Marija Žerjal iz Boljunca št. 149
delovala na to in kriva, da je bil občinski
zastop razpuščen ter nameščen komisar in
da sva dolžala visokot družinskega dav-
ka izjavljava tem potom:
da so take govorice, ki se iz gotovega
namenja širijo, popolnoma izmišljene in
neresnične.

Kakor vsak pameten občan tudi mi dva
obsojamo vladno odredbo o imenovanju
vladnega komisarja, ki obremenjuje obči-
no z izvanrednimi troški in z drugimi kri-
vicami. Pozivljava vse tiste, ki se upajo
dokazati, da sva z najmanjšim prestopkom
zakrivila, da je občini imenovan komisar,
ali da sva kaj v zvezi z družinskimi davki,
da to javno in brez vsakega ozira doka-
žejo; drugače bova smatrala vse, ki širijo
take govorice, za podle obrekovalce in
lažnjivce.

Zlasti pozivljava sovaščane, katerim je
kaj znano o takem najinem delovanju, da
se zglastijo pri prihodnji seji srezkega
zbora.

Boljunc, 21. januarja 1925.
(141) Karel Kraljič,
Marija Žerjal.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja ure-
dnik in toliko kolikor mu zakon velja.

Mali oglasi

GOSTILNO sem odprl v via Timeus št. 1.
Istrsko vino in teran. Domača kuhinja. Pri-
poročja se Furlan Terčon. 83

PLOŠČA (dva valjarja) za mlenje, električen
motor, 50 prihodov, 220 volt, «Ercle Marelli»
15 H. P. in razne priprave za mlin. vse v naj-
boljšem stanju, se prodajo. Ponudbe pod
«Motor» na Vittorio Molesini, Gorica, Gari-
baldi št. 5. 130

MESEČNI SEMENJ V HERPELJAH za kram-
marje, goveo živino, konje, prašiče i. t. d.,
ki je bil do sedaj zaprt radi kužne bolezni
živine, se spet odpre dne 3. februaria t. l.
namesto 2. februaria, ker je ta dan praznik.
Nateštvo. 129

PLUTEC (šur) in žico za trte, okoličanske ša-
pe, klajno apno, semena, čebuljke, peso
šid. na drobno in debelo dobavlja Kmetijsko
trgovsko društvo, Trst, Via Rafineria 4, te-
lefi. 36-75. 124

15-16-LETNO kmečko deklico, pridno, spre-
me takoj v službo mahna družina. Dobi
plačo, hrano, stanovanje in perilo. Naslov:
G. Kolar, via Conti 18, prodajalna jestvin.
Trst. 126

POSESTVO v Jugoslaviji, v Bosni, se da v na-
jem. Obstoji iz hiše in dosti zemljišča za ob-
delavanje. Pojasmila se dobijo v via Broletto
št. 181, gostilna. 127

HISA z osmimi stanovanji in 417 klaftrv zem-
ljišča, se proda pri Sv. M. Magd. zgornj. Po-
jasmila v via Broletto št. 181, gostilna. 128

PODLISTEK

W. Collins
BREZ IMENA (226)
Roman.

Njena vprašanja so bile neizbrnne. Vse, kar
ji je mogel povedati iz svojega življenja, je
izvlekla iz njega neopazno in nežno. Spoznala
je, da je ponosen na svojo ladjo in izrabila
je ta njegov ponos. Privreda je do tega, da
je govoril o vršinah in doživljajih svoje ladje,
kakor ni še nikomur na suhem tako govoril.
In ko se je zavedel, da ga je navdušenje pre-
več prevzelo in je prišel v zadrego, bi se bila
razjokala od veselja in ganotja.

Nekoč ga je zopet pripravila do tega, da
je govoril o veselju in nevasnosti svojega po-
klica, ki ga je odušil svetu. Dvakrat se je z
ladjo ponesrečil, nešteto krat je s svojim mo-
štvo gledal smrti v obličje in le za las je
manjkalo, da ni poginil. Sicer pa ni rad pri-
povedoval o strahotah morja. Tedaj pa je po-
skušal z brezdnišno napetostjo. Pripovedoval
je brez samoveljstva in s skromnostjo o svojih
junaških in požrtvovalnih činih, kakor da je
bila to le samo dolžnost. S takim opisovanjem
je zrastle v njenih očeh, da si je skušala pri-
makniti bliže k očem njegovo podobo.
«Ta roka», je pomislila vna blažena, ko je
sedel poleg nje, «ta roka, ki je premagala pre-

SOBA, lepo meblirana, se odda mladeniču. Via
Parini št. 13-III, vrata 9. 125

HISA na prodaj v Skednju št. 151. 6 prostorov,
vrt, električna razsvetljava v sredini vasi,
razgled na morje, pripravna za vsako obrt.
Cena ugodna. Pojasmila na št. 226. 123

DEKLE pridno in pošteno, (tudi z defele
zmožno vseh hišnih del, sprejme takoj dru-
žina brez otrok. Plača in hrana dobra. Ro-
jan — Verniellis 443, Vila Pertot. 122

SLUŽKINJO išče majhna družina. Via S.
Francesco 31-IV, desno. 133

SLUŽKINJA šestnajstletna se sprejme v via
S. Michele 27, pritličje, levo. 131

POROCNA SOBA, masivna, psiha, 3 ogledala
1800.— druga hrastova, bukova, psiha z umi-
valnikom, slavonsko delo 2000.— Türk, S.
Lazzaro 10. Oglejte si blago in primerjajte
cene! 132

SREČO, preteklost in bodočnost življenja pove
kiromant. Via della Pietà 12, vrata 6. 133

G. DOLLINAR, Trst, Via Ugo Polonio št. 5
(prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz iz-
voz. Veikla zaloga papirja za zavijanje, pi-
salnega i. t. d. papirnatih vretic ter valčkov
raznih velikosti lastnega izdelka. 51

SABICA, a: torizirana, sprejema noseče.
Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba.
Govori slovensko. Tajnost zjamčena. Sla-
vec. Via Giulia 29. 64

GLASOVIRJE v vsakem stanju popravlja,
uglašuje, kupuje in cenl. Pečar, Trst, Via
Molne a vapore 3-II. 44

MLEKARICE in preprodajalke zaslužijo lahko
Lir 10.— do 15.— dnevno, obrnivi se na
Kmetijsko-trgovsko društvo — Trst via Ra-
fineria 4. 54

PRIZMATIČNE daljnogledje kupuje Giusto
Hirsch, optik, via Mazzini, 36 Trst 87

Naznanjamo tužno vest, da je danes zjutraj, ob 3. uri, po kratki a zelo mučni bolezni,
preminul naš soprog, oče, stari o'c, brat in tast

MATKO MILIČ

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v nedeljo, 25. t. m., ob 4. uri pop., iz hiše za-
losti na Prosoku št. 100
PROSEK, 24. januarja 1925. (137)
Mrežila, soproga Mirko, Drago, Ivan, Marija, Emil, Vera, M'lar, Danica, oboci.
Ivan, brat Vexoslava roj. Brišček, nevesta, Mirko, vnus, in ostali sorodniki.

Zavarovalnica L' UNION, Gorica

je preselila urad v

VIA BARZELLINI 2/I nadstr.

Vsled inventarja bo začela trdka

GIUSEPPE STRUCKEL

Trst, Via Mazzini 36, vogal Via S. Caterina

s ponedeljkom 26. januarja

IZREDNO PRODAJO

vsega blaga z

20% popustom

na označenih cenah.

Samo za nekaj dni

Kjer dirkajo

MOTOCIKLI GUZZI

Je zmaga gotova

Pridobili v tekmi prvenstvo Evrope

Hitra izročilav najnovejših modelov.

Edini zastopnik za Trst: MOTOGARAGE CREMASCOLI Via S. Giacomo in Monte 20
Telefon 639 (140)

tečo smrt, mi je tako lepo popravljala blazine;
ta roka, ki je ukrotila puntare, mi je tako
skrbno pripravila limonado in lupila sadje,
kakor bi bofe jaz ne mogla. Ah, če bi bila
možki, bi hotela biti njemu enaka!

Dake si ni upala s svojimi mislimi, dokler
je bil on navzoč; samo ponoči se je udala bla-
ženim čuvstvom. Kirke ni slutil, kako je o
nem razmišljala, ko je bila sama, ni slutil,
kakšen vpliv je zadobil nad tem na novo se
razvijajočim življenjem. Ko je prišel zopet v
svoje majhno sobo v drugem nadstropju, je
takole razmišljal: «Nobeneza nima, da bi jo
vzdrževal, ubožica. Hvaležna je za vsako za-
bavo, četudi od takega nerodnega, kot sem
jaz.

Toda postal je nemiren, celo noči je hodil
po sobi gori in doli, ko je ona mislila, da spi.
Nekoč je prišel ob nenavadni uri doli, po
opravkih, kot je rekel. Prejšnji večer mu je
bila slučajno razodela svojo starost.
«Dvajset let», je pomislil. «Če odšteješ dvaj-
set od dvainštirideset, ostane lepa svota.»

Šel je v pristanišče in opazoval vrvenje s
trpkimi občutki.

«Ne smem pozabiti, kakšne so ladje,» je
rekel sam pri sebi. «Ne bo dolgo, ko bo zopet
v svojem delu.»

Ko se je vračal, je obiskal nekega poroče-
nega kapitana. Med pogovorom ga je vprašal,
koliko let je starejši od njegove žene. Bila sta
si šest let navzkriž.

«Ali se ogledujete po svoji bodoči ženi?
Vzemite zrela ženska kakih petinštirideset, to
je vam primerno, Kirke, po mojem mnenju.»

Nekega jutra je gospod Merich presenetil
Kirkeja v njegovi sobi. Začel je takoj govoriti
o vzroku svojega obiska: «Včeraj sem prišel
do prepričanja, da je naša bolnica dovolj
močna, da more tvegati snidenje s svojci. Na
svet onega čudnega kapitana Wraggeja sem
poiskal odveta Pendra in ta me je napa-
til k neki dami, ki se imenuje gospodična
Garth. Kar sem od te zvedel, dokazuje, da
je bila naša opreznost na mestu. To vam je
zelo žalostna zgodba. Ubogo dekle nima no-
benih sorodnikov razen svoje sestre. Predlag-
jal sem, naj bi ji najprej sestra pisala in po-
tem, če ne bo pismo napravilo nobenega sla-
bega učinka, bi prišla sama nekaj dni pozneje.
Naslova ji nisem dal, da ne bi kakšen blisk
predčasno prišel. Bržkone me čaka pismo že
doma. Ali morete čakati, dokler se vrne moj
hlapec? Najbolje bo, če položite pismo v
predsobo, ko bo ona še v spalnici, in sicer
tako, da ga bo lahko našla. Naslov ji bo vse
povedal, še predno bo pismo odprla. Ne go-
vorite nič z njo o tem, pustite jo samo, toda
gospodična mora biti v bližini. Vem, da se mor-
nem nanjo zanesti. — Dnes ne izgledate do-
bro. Sicer pa je razumljivo. Vajeni ste vedno
svežega zraku, kapitan, in škodeje vam, da
ste vedno v zaprtem prostoru.»

«Eno vprašanje, doktor. Ali se vam zdi ta
kraj malo zdrav? Ali jo bo njena sestra pe-
ljala proč, če pride?»

«To je dovoljna razlika,» je rekel Kirke.
«Popolnoma zadostna,» je odgovoril oai.

— Poglavje brez konca. V petek popoldne sta hotela 14-letni Maks Zbogar in njegov tovariš odpreti šrapnel, katerega sta našla, ter izprazniti iz njega svinčene kroglice. Med tem nevarnim poslom se je šrapnel vnel in eksploziv v rokah nesrečnega in neprevidega Zbogara ter ga tako raznesel, da je kmalu na to izdihnil, medtem ko je njegov tovariš odnesel neznatne poškodbe.

— Usodna igra s sekuro. V petek popoldne je spremljala 8-letna Ivanka Lipicer iz Kaia pri Kanalu svojega očeta na polje. Med tem časom, ko je bil njen oče zaposlen z delom, je Ivanka pobrala očeto sekuro ter pričela sekati dreve. Po neprevidezni pa je deklica zamahnila s sekuro po lastni roki ter je zadala globoko rano na roki. Prepelali so jo v goriško bolnico, kjer so ji morali odrezati dva prsta. Ozdravila bo tokom treh tednov.

— Izredno zasedanje goriške porote. Prihodnje izredno zasedanje goriške porote se prične dne 6. februarja. Potemutem zasedanja bo predsedoval odv. vitez Emiliani-Piscitelli.

— Leninova obletnica. Tudi podgorški komunisti so hoteli na dostojen način praznovati obletnico Lenineve smrti. Na visokem drevesu so ponorili razobesili rdečo zastavo z žalnim trakom. Podgorški orožniki in miličarji pa so jim pokvarili praznovanje, ker so takoj zjutraj zastavo sneli in zaplenili.

— Osnjeni teden. Ravno kar minuli teden je bil na Goriškem pravi ogenj teden. V nedeljo in ponedeljek je obzarjal vipavsko dolino velik gozdni požar na Nanosu, ki je baje povzročil na stotine škodo. — Istotako v nedeljo se je vnel v Solkanu v brajdi gospe Dr. Frankove baraka Stefana Vuge, ki je postala hipoma žrtve plamena in le po izteku požara so ga rešili. — V četrtek zvečer je bil razsajal požar v Sempasu, kjer se je vnel senik Josipa Peršiča. Ogenj se je kaj kmalu razširil na hlev in druga gospodarska poslopja ter je Peršiča uničil vse poljsko orodje. Po požaru povzročeno škodo ocenijo na 50.000 lir.

— Skoraj istočasno se je vnel v Prvačini senik Antona Kralj, odkoder se je ogenj razširil na sosednje šrambe ter povzročil Kralju približno 20.000 lir škodo.

Loterijska številke

izrečane dne 24. januarja 1924.

Bari	89	11	67	20	76
Firenze	29	47	89	51	69
Milano	71	45	46	5	53
Napoli	64	63	62	80	12
Palermo	81	1	14	8	4
Roma	79	14	7	56	37
Torino	38	48	7	6	47
Venezia	76	32	26	41	87

Znanost in umetnost

K PREMIERI «POGUMNEGA KROJČAKA».

Kdo se ne spominja iz svoje mladosti tistih lepših zimskih večerov: peč topli dima, krog peči se stiska vsa družina, babica ali krdorček pripoveduje pravljice. Svetlo se blestijo oči otrok. Kod blodi njih misli po daljni pokrajini sanj? Srca močno utripajo. Kolikor je v njih čustva se jim razljuje čez obraz. Zda jim stopijo solze v oči in trpijo z ubogo pastorko, ki jo preganja hudobna mačeha. Zda drhtijo od nestrpnega pričakovanja, kako konča boj junaka z znanjem, zda se jim razljuje čez obraz veselje, smeh. Pravljica konča, njih misli se nadevajo blodi po božičnih poljanah: hoteli bi biti dobri in srečni, da bi pršli do čudežnega prstana, do sreče nosnega prta, do čarodene pisčalke; hoteli bi biti pogumni kot junak pravljice, ki je odrekal groznemu zmaju sedem glav.

Kdo se ne spominja rad tistih lepših večerov? In glejte: nekaj tistega razpoloženja dahne v nas, ko poslušamo «Pogumnega krojčaka».

«Pogumni krojčak», igra v štirih slikah, je spretno dramaturzina Grimova pravljica, ki doživlja povsod, kjer jo igrajo velike uspehe; predvsem je navdušena zanj mladina. Pravljica govori o mladem bistrem in pogumnem krojčaku, ki je šel preoblečen v kraljeviča iz Devete dežele snubit ponosno, a krasno kraljičino. Kraljičine ni dobil takoj. Moral je prej dovrešiti troje junjskih čnov: Premagati je moral silnega junaka Goljata, ubiti je moral dva strahovita tolovaža in prinesiti je moral orlovo gnezdo iz vrtočave višine. Pri vseh teh junjskih mu je pomagala njegova bistrost in prisotnost duha, manj njegov pogum, nič njegova moč. Ko je na zvit način spravil Goljata v veliko kadunjo, ubil oba tolovaža in po boju z orlom odnesel orlovo gnezdo, je dobil lepo kraljičino Narcizo in je postal sam kraljev naslednik.

To je ogrode igre, ki je prepleteno s komičnimi prizori. Največ smeha zbudi strahopetni ječljak baron Kozorog, ki je sicer pogumen, samo trese se preveč. Pred Goljatom se skriva pod mizo, namesto, da bi on ubil oba roparja, ga onadva oplenita ter ga polnaga izpustita. Z grajskega stoipa pa, od kjer je hotel prinesiti orlovo gnezdo, pada naravnost v dimnik in ves sajas tebe sredi kraljeve dvorane na tla. — Nemalo deleža na veseljem razpoloženju ima tudi Spicabrin, kraljev norec, ki je v prvih dejanjih že kilav zaradi zobobola, a se ves drugače, ko mu zdravnik izdere par kilov težak zob. — Mnogo življenja prineseta v igro tudi oba strašna tolovaža s svojo široko igro in s svojimi smešnimi ugankami. Krasni tipi so krojčeva žena, ki je babjevrna zaljubljena v svoje karte, tako da pozabi celo na jed, njena sosedka Ropotulja, klepetulja brez primere in vsi ostali od kralja pa do ministrov.

«Pogumni krojčak» je ena najboljših mladinskih iger v nemški literaturi. Je precej teška zaradi ansambelskih scen. Če niso tipi izrazito izdelani, delo ne bo verjetno zbledi.

«Čitalnica» bo delo to v delo precej srečni zasedbi. Glavno ulogo bistrega in pogumnega krojčaka bo igrala gdca Hervatinova, ki je znana izza «Scampola» sem, ječljavi, degenerirani baronček bo g. Terčič, impozantno osebo kralja bo predstavljala naš znani komik iz tržaškega gledišča. V ostalih ulogah nastopi ves obširni ansambel šentjakobske «Čitalnice». Igro režira g. Terčič.

O atomskem razpadu tvarine

Nedavno so listi poročali, da se je ameriškim znanstvenikom posrečilo odkriti proces, po katerem je mogoče delati sintetično ali umetno zlato iz živega srebra. Zda je mogoče dvojce: da je vest resnična, ali pa, da ni resnična. Od časa do časa čujemo o kakem novem izumu, ki obeta zrevolucionirati vse naše življenje, pa kar naenkrat je vse zopet tiho. Pred nekoliko leti sem čital, da se je posrečilo nekemu francoskemu kemiku izdelovati diamante iz kalcijevega karbida in sicer

da jih more narediti: kolikor jih hoče in kakor velike hoče. Njegov proces je bil vse drugačen od Moissanovega, ki je raztopil v raztopljenem železu nekliko ogljika in po njem vse skupaj vrgel v vodo; ko je potem izlizek položil v močno kislinu, da je raztopila železo, je dobil na dnu posode mikroskopično drobne diamante, ki so bili brez vrednosti. Novi izumitelj je pa trdil, da bo s svojim odkritjem uničil diamantne rudnike v Južni Afriki in postavil takorekoč na glavo vso draguljarsko obrt. Pa nič takega se ni zgodilo. Diamanti so še vedno tako dragi kot so bili, o izumu niti naveda procesa pa nisem poznal: ni več slišal.

S tem hočem povedati, da je praj mogoče, da so odkritja ameriških znanstvenikov samo znanstvena bajka, ki je preran poslana v svet. Na drugi strani je pa prav tako mogoče, da je vest resnična in da je res mogoče izdelovati zlato iz živega srebra ali pa iz kake druge prvine. Saj se znanstveniki svetovnega slovesa trudijo že več let, da bi ravno to stvar odkrili in to ne samo vsled želje, da bi vsi ljudje lahko imeli potem zlate ure, pač pa zato, ker bi s tem odprli pot do novih odkritij, ki so lahko neskončne koristi za vse človeštvo. Znanost stoji pred zaklenjeno sobo, in ko bo našla ključ do nje, bo odkrila čudeže, da bo svet strmela.

Toda naš bo to kakor hoče, zda bom s priprostim besedami poskušal pojasniti ta cilj ne samo ameriških, nego tudi drugonarodnih znanstvenikov.

Predhodnica naše današnje kemije je bila alhimija. Tudi ta je bila nekaka veda, toda tavalja je okoli v temi in iskala slučajnih odkritij. Ni razumela svojega lastnega dela niti ni razumela sredstev, s katerimi je hotela doseči svoje cilje. Trdila se je na primer, da bi odkrila nekaj čudežev — kamen modrijanov, s katerim bi potem lahko spremenila vsako kovino v zlato. Zlato je bilo namreč v vseh časih človeške kulture najmočnejši kralj. Potem se je alhimija trudila brez kama modrijanov napraviti zlato z mešanjem različnih kovin, ki jih je raztopila. Tudi zda ni imela uspeha. Alhimija se je v teku časa orijentirala v svojem delu in se počasi prelevila v moderno kemijo in ta je na podlagi treznih zaključkov kmalu zavrgla vsako upanje, da bi se dalo zlato napraviti umetnim potom iz kake drugega tvarine. Kemija je namreč dosegla, da je zlato element ali prvina, t. j. da je samo iz ene tvarine in da se ne da razcepiti v dve ali več drugačnih tvarin. Za primere nasprotnega vzamemo lahko navadno kuhinjsko sol. Kuhinjska sol ni na sebi ena sama tvarina in v led teja ni prvina ali element, pač pa spojina. Iz nje je mogoče narediti kovino natrij in plin klor, ali pa, nasprotno, iz natrija in klora je mogoče narediti kuhinjsko sol. Zlato ni spojina in zato se iz nje ne da ničesar drugega dobiti kot zlato in radi tega tudi ni mogoče dve tuji tvarini spojiti, da bi nastalo iz njih zlato.

Veda, ki je pravimo fizika, je dognala, da je vsaka tvarina na zemlji, pa naj bo že trda, tekočina ali plinasta, sestavljena iz neskončno dr. binh dečev, ki jim je dala ime «molekuli». Kemija je šla še dalje in je dognala, da so molekuli sestavljeni iz še drobnejših delcev in te je imenovala «atome». Zlato, da mi ne dopušča prostor, da bi se tu pomudil in pojasnil atomsko družene, naj povem samo, da je molekul zlata sestavljen samo iz zlatih atomov in nikakih drugih, kajti zlato je prvina; kuhinjska sol pa, ki je spojina, ima pa vsak svoj molekul sestavljen iz tolikih in tolikih atomov natrija in tolikih in tolikih atomov klora. Kar velja pri zlatu in kuhinjski soli, to velja potem za vsako drugo prvino in za vsako drugo spojino. (Prvin imamo nekaj nad osemdeset, spojin pa veliko števil).

Znanost, ki je do nedavnega mislila, da je atom najmanjši delec tvarine, je odkrila da se tudi ta da deliti in sicer v neizmerno drobne delce, ki jih je imenovala «elektrone». In potem je dognala še, da je samo od številca elektronov, odvisna vrsta atoma. Atom železa ima na primer neko število elektronov, atom bakra jih pa ima več ali pa manj, kajti če bi jih imel ravno toliko, bi ne bil več baker, temveč železo. Če me spomin ne vara (kar ni izključeno, ker nimam prav nikakih podatkov pri rokah, ko pišem to skromno razpravo), je zlat atom sestavljen iz 56 elektronov, živosrebrni atom pa iz 57; torej, živosrebrni atom ima samo en elektron več kot zlat atom. Zda nam je jasno, da če bi mogli zlatemu atomu dodati en sam elektron, bi se spremenil v živo srebro; če bi pa nasprotno mogli živosrebrnemu atomu izbiti en elektron, bi dobili atom zlata.

Toda kako to zda storiti? Ko bi bili atomi debeli kot repa in elektroni kakor grah, bi bilo lahko, toda že atomi so tako neizmerno drobni, da jih stotistočle pleše divji ples na konici najostrejših igel, kaj šele elektroni? Morda je že marsikdo čitatelj videl pri fotografijah nenavadno luč, ki sije kot sonce. Ni to navadna luč, pač pa okoli meter dolga steklena cev, v katero vodio od obeh koncev elektrovedne žice. Cev je povsem zaprta in iz nje je do najvišje mere izsesan zrak in v njej je majhna količina živega srebra. Električna sila pride v cev po eni žici, a ker ni zvezana skozi in skozi, mora pa preskočiti zraka prazni prostor do druge žice, ki je na nasprotnem koncu. Pri tem nastane vročina, ki spremeni živo srebro v živosrebrne hlapce. Ti potem prevajajo elektrini tok in žarijo s solnčno-belo svetlobo. Ta svetloba je zanimiva že vsled tega, ker ne vsebuje rdečih žarkov in zato se rdeča barva pri njej ne vidi. Človeški obraz je modrikasto bled, če sije nanj ta luč; kakor mrlič je.

Toda, kar hočem povedati o tej luči, je to, da se v neki godi nekaj posebnega. Elektroni elektrone sile udarjajo z velikansko brzino na atome in tudi elektrone živega srebra, vršijo se silovite kolizije med njimi, vsled katerih bi bilo mogoče, da od kakega živosrebrnega atoma odleti elektronček stran in kar ostane, je potem zlat atom. Pravim mogoče je to in morda se tudi zgodi, a kdo bo potem v masi živega srebra našel tisti neskončno drobni atom zlata; kdo jih bo našel, tudi če bi jih bilo tisoč? Toda znanstveniki baš od tu dalje eksperimentirajo na najrazličnejše načine, da bi dosegli zaželjeni uspeh. In če je vest resnična, sta torej rešila vprašanje dva ameriška znanstvenika.

Kemija, ki je še nedavno smatrala atome za najmanjše delce tvarine, ki se ne dajo več deliti, potrjuje danes z dokazi, da so tudi atomi deljivi in imenuje atomske delce elektrone. Odkritje radija je prineslo to revolucijo v znanstvenem mišljenju. Pred nekaj desetletji se je posrečilo Poljakini gospe Skodlowski, omožen Curie izločiti čist radij iz rudnine (uraninit), ki ga vsebuje. Potom proučevanja te čudovite kovine, ki je prvina, torej ena sama tvarina in ne sestavljena iz različnih

drugačnih tvarin, so odkrili, da se radij sam od sebe drobi v dve povsem tuji tvarini: v navaden svinec in v plin helij. Njegovi atomi torej razpadajo in se spreminjajo v svinec in helij. Ko je bilo to zadostno ugotovljeno, je takoj nastalo vprašanje: Če se radij spreminja v svinec, zakaj bi se ne spremenilo tudi železo ali baker ali kositar itd. v zlato ali srebro ali magari v radij? In možno je vse to, vprašanje je le, kako doseči disintegracijo ali razpad atomov kake tvarine. Tu je neizčrpno polje za znanstveno proučevanje. Kakšni pa bodo rezultati, nam bo pokazala šele bodočnost. Znanost ima velike upe in če se bodo ti nekoč izpolnili, bo za človeštvo nastala nova doba. Kajti pri atomskem razpadu ne bo človek le našel načina, kako spremeniti nekoristne in cenene tvarine v koristne in drage, pač pa bo poleg tega odkril tudi rešitve za lahke naravne energije ali sile, ki bo potem vprežena služila človeštvu kot vsemogočna a pokorna sužnja. Človek bo tedaj res razpolagal s pravičnimi skratki Aladinove svetilke. F. M.

DAROV

Za svetoviansko podružnico Sol. društva so darovali Citilovi prijatelji, zbrani v Bazovici, na račun njegovega predvidjenega upokojenja L 50. Pri vansk poskušnji v gostoljubni hiši Kolariča zbrana družba L 16, g. čna Peternel L 10, g. č. Košir in Čok Am. po L 5, g. Mač Tereza, ker se ni udeležila božične L 5, g. č. Mahnič od neznanih dobrih duš L 10.

Franc Udovič star. nabral na polo za božičnico L 128.50, g. Bak Ant. daroval sedem kg testenin. Skupno L 229.50.

Za referencijo so darovali: g. Giulio Gidini 45 kg konzerve, A. Č. 20 kg masti, V. P. 20 kg testenin, I. M. 20 kg fižola, Želko Gergič L 5, Peter Bradel trg. L 10. — Srčna hvala vsem! Na Landoskem izletu L 5 za Sol. društvo.

Ker so totalno pogoreli balincari: Kanobel, Hartman in Gradišar ml. plačajo L 4, g. a.

Cene na trgu Cavour

dne 22. t. m.

(Oddaja na debelo)

Vrsta sočija ozir. sadja za 100 kg:
Rdeča pesa 60—100; korenja 50; kisel zelje 3—15; karfiol (po 100 komadov) 80—180; čebula 7—18; fižol 24; fige suhe 220; salar 80—35; jabolka 130—250; krompir 60—80; bruske 100—40; paradizniki 30; radič 20—350; na ič rdeč 18—250; špinata 140—32; repa 20—25; kisel repa 6— pomaranče za 100 kom. 7—25; česen 90—1000; limone (10 kom) 6—6.70; kupus 90 6-bula 100—18; oreh 400.

Borzn poročila.

DEVIZE Amsterdam od 975.— do 985.—; Belgija od 12.— do 124.—; Pariz 131.25 do 131.75; onlo od 116.35 do 116.60; New York od 24.20 do 24.30; Španja od 341.— do 346.—; Švica od 67.— do 469.—; Atene od 40.— do 42.—; Berlin od 572.— do 580.—; Bukarešt od 12.25 do 1.75; Praga od 72.25 do 73.—; Ogrska od 0.335 do 0.342; Dunaj od 0.0340 do 0.0350; Zagreb od 39.50 do 39.75.
VALUTA: Avstrijske krome od 0.0340 do 0.0350; dinar od 0.30 do 39.70; dolarji od 24.15 do 24.25; novci po 20 frankov od 93.— do 93.— funt Sterling od 116.25 do 116.40.
Benezijske obveznice 79.70.

GIUSEPPE SPECHAR - TRST

Via S. Caterina 7, vogal Via Mazzini

naznanja cenjenim odjemalcem, da je prejel

veliko izbero tu- in inozemskega blaga

za moške in ženske obleke po konkurenčnih cenah.

Specialiteta: ANGLEŠKO in ČEŠKO BLAGO.

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Ma'anton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosli pohištva v veliki izbiri.

Zobozdravnik

Dr. B. Schäffer

specialist za usne boleznin in zobovje

Corso Garibaldi 4/1

od 9 do 3 in od 15 do 19

Zlato, srebro, krone,

platin, zobovje

kupuje

Zlatarna ALBERT POVH

Trst, Via Mazzini 48

Gradišar doda L 4, da bo pa 10, doda še g. a. Stefanija L 2.

— Za božičnico ženske podružnice Sol. dr. daruje dr. Just Pertot L 25, g. a. Ema Bartel L 20; srčna hvala! (Denar pri š. d.).

ŠOLA BERLITZ

Trst — Via To-re bianca št. 21.

6. januarja

NOVI TEČAJI

ANGLEŠČINE

FRANCOSČINE

ITALIJANŠČINE

NEMŠČINE

SPANŠČINE

PORTUGALŠČINE

SRBO-HRVAŠČINE

SLOVENŠČINE

Valovanje: ob delavnikih 9-21.

TVRDKA

FRANCESCO S. DALSASSO

ustanovljena leta 1892

izvršuje vsako elektrotehnično delo.

Na željo proračunl.

Via Mazzini 3. 66 Telefon 6-16

Vprašajte povsod

Lajčno Crema Marsala

R. Crismancich

Najslasnejši in krepilnejši liker. (1)

MIRODILNICA

MARIO FERLIN

Sv. M. Magd. zgornja 2 Bivlo. Tel. 774

prodaja na debelo in drobno.

Barve, laki, čopiči, šipe, žebli, cement,

sadra itd. Postrežba na dom.

Bogata izbira slikar. vzorcev (štampon).

Velika izbira cepilnih potrebščin.

GIUSEPPE SPECHAR - TRST

Via S. Caterina 7, vogal Via Mazzini

naznanja cenjenim odjemalcem, da je prejel

veliko izbero tu- in inozemskega blaga

za moške in ženske obleke po konkurenčnih cenah.

Specialiteta: ANGLEŠKO in ČEŠKO BLAGO.

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Ma'anton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosli pohištva v veliki izbiri.

Zobozdravnik

Dr. B. Schäffer

specialist za usne boleznin in zobovje

Corso Garibaldi 4/1

od 9 do 3 in od 15 do 19

Zlato, srebro, krone,

platin, zobovje

kupuje

Zlatarna ALBERT POVH

Trst, Via Mazzini 48

Naznanilo preselitve.

Goriško krojaško podjetje

Anton Krušič & sin

se je preselilo iz ulice Nazario Sauro (prej Dogana)

na Corso Vittorio Emanuele št. 37

Tvrda se priporoča Slovencem

v mestu in na deželi.

Kupujem

135

KOŽE

domačih in divjih živali (lisic, kun, vider, divjih mačk, dihurjev, jazbecov, divjih koz, zajcev i. t. d. Lovci in nabiralci kož plača se vam vprašati predno prodate vaše blago!

Franc Stres, Kobarid (Caporetto)

Zaloga usnja in vseh čevljarških potrebščin.

Zaloga raznovrstnega obuvala, ročnega in tovarniškega izdelka. - Cene